Sven Carlin in memoriam

av Egon Jonsson

Vi bär alla på minnesbilder av möten med människor, av stora händelser och små episoder – minnen som fastnat i vårt medvetande och som lätt låter sig framkallas för vår inre syn.

Av Sven Carlin (1917–1992), postmästaren som sökte sig till Postmuseum 1966 och 10 år senare blev museets först vikarierande, sedan ordinarie chef, har jag många minnesbilder. Det är naturligt. Dels kände vi varandra i många år, dels var Sven en färgstark person.

EGON JONSSON är född i Västervik 1919. Efter 46 år i Posten, varav de flesta som informationschef, pensionerades han 1984. Han har anknytning till Postmuseum dels genom att ha tillhört postmuseinämnden i olika omgångar – åren 1977-1984 som ordförande – dels genom att ha varit ledamot i Postmusei Vänners styrelse sedan 1957.

Särskilt en scen har etsat sig in i mitt minne. Det kan bero på att jag som informationschef alltid glatt mig åt tillfällen, då kolleger i Posten

framträtt inför publik, stor eller liten, och gjort det med glans och visat att det i Posten ryms mycken kunskap och kultur.

Den minnesbild av Sven Carlin som jag således helst framkallar gäller ett verkligen glansfullt framträdande inför ett sällskap pensionerade akademiker, som bett mig ordna ett program om Posten. Det inleddes på Postmuseum, där Sven Carlin fängslade auditoriet genom att berätta om öden och äventyr som under århundradenas lopp utspelats i posthuset vid Lilla Nygatan. Vi hörde inte bara Svens röst, väggarna tycktes tala instämmande.

Ett av Sven Carlins starka kort var just förmågan att uttrycka sig i tal och skrift. På 1950-talet värvade jag honom som medarbetare i Postens personaltidning PS, som jag då var redaktör för. Hans bidrag präglades av originalitet. De pendlade mellan skämt och allvar. Det gäller även Sven Carlin själv. Man säger ju om somliga människor att man inte riktigt vet var man har dem. Sven tillhörde den spännande, underfundiga kategorin.

I slutet av 1950-talet skrev han en vision om Posten 1980. Hans profetior om hård konkurrens för brevet genom elektronikens och datateknikens hypersnabba utveckling har besannats, däremot inte hans förutsägelser om brevbärare som färdas från tak till tak med hoppikopter – en helikopter i ryggsäcksutförande – och delar ut posten via skorstenar, vädringskanaler och köksventiler. Utvecklingen tycks gå i tristare, mera markbunden riktning med utdelning i boxanläggningar i fastigheternas bottenplan.

Ett tidigt väckt intresse för forskning i Postens förflutna ledde till en artikel (PS nr 5/58) om en företrädare som postmästare i Hörby – Christian Benedictsson. Som make till Victoria Benedictsson (Ernst Ahlgren) har han kommit att beskrivas "på baksidan av litteraturhistoriens blad". Sven Carlin frammanar en mänskligare bild av honom. Hans tragedi var att bli förälskad i en 30 år yngre kvinna, vilket med tiden ledde till svåra föröd-mjukelser, när hustrun på grund av litterära framgångar inte längre behövde hans stöd.

Mina upprepade inviter till Sven Carlin att byta ut postmästartjänsten först i Hörby, sedan i Kramfors mot en befattning på generalpoststyrelsens press- och informationsavdelning var inte tillräckligt lockande. Däremot lydde Sven rådet att 1966 söka en tjänst på Postmuseum som medhjälpare till den nyblivne museichefen Gilbert Svensson. De båda kompletterade varandra väl i sin gemensamma strävan att utveckla museet och stärka dess ställning, såväl inom Posten som i museivärlden.

Gilbert Svensson var ju filatelistiskt synnerligen kunnig och hade som konsthistoriker ett speciellt intresse för frimärksbilden. Det ledde till en betydligt ökad aktivitet på museets frimärkssida, bl a genom en lång rad välbesökta utställningar, som belyste olika delar av kulturlivet ut frimärksperspektiv. För Sven Carlin var det naturligt att framför allt verka för att utveckla den posthistoriska delen av museets verksamhet.

När Gilbert Svensson 1976 på grund av sjukdom inte längre kunde leda museet var Sven Carlin den givne efterträdaren. Samtidigt fick Postmuseum organisatoriskt en ny hemvist – den nybildade informationsavdelningen. Som chef för avdelningen var jag angelägen om att inlemma museet i den totala interna och externa informations- och PR-verksamhet som den nya avdelningen fick ansvar för. Jag tror att jag med Sven Carlins hjälp lyckades med detta och att museets personal kände sig hemmastadd. Men det blev ingalunda någon beständig tillhörighet. Den 1 oktober 1981 överfördes museet till Postens Frimärksavdelning. Skälet var att generaldirektör Ove Rainer bedömde att det i längden kunde bli svårt för affärsverket Posten – med i varje fall tidvis osäker ekonomi – att stå för det antal miljoner kr som krävdes för att bibehålla och utveckla en kulturinstitution som Postmuseum. PFA med egen ekonomi

borde vara en tryggare hamn. Dessutom var ju Postmuseum till stor del ett frimärksmuseum och ett instrument för PFA att öka intresset för att samla svenska frimärken.

Den ovisshet inför framtiden som en organisationsförändring innebär gjorde att nyheten väckte museipersonalens oro. Men genom sitt lugn och sin realistiska syn på tillvaron var Sven Carlin mannen att kalmera stämningarna. Man litade på hans förmåga att lösa övergångsproblemen och framför allt på att han skulle se till att den posthistoriska delen av museet inte kom i kläm. Det har heller inte hänt, vare sig då eller senare. Men ändå tror jag att det är en riktig utveckling som är på gång att museet blir en angelägenhet för hela Posten och att fler affärsområden än Posten Frimärken bidrar till kostnaderna.

Under sin aktiva tid på museet och efter pensioneringen 1982 har Sven Carlin forskat i posthistorien – bl a med ambitionen – som han själv uttryckt det – att "söka människorna bakom Postens potentater". Han har berikat den postala litteraturen med en lång rad välskrivna, tungt vägande artiklar bl a i Postryttaren. Som hans magnum opus, inte bara vad gäller omfånget, vill jag beteckna hans bidrag i Postryttaren 1985: "350-årigt brev lade grunden till svenska postverket".

"Vad kostade brevet" (Natur och kultur, 1975) har blivit ett standardverk, en oumbärlig källa till kunskap om brevportot genom tiderna för filatelister och posthistoriskt intresserade i allmänhet och för samlare av hela brev i synnerhet.

På sin sista arbetsdag i Posten fick Sven Carlin det vitsordet av generaldirektör Ove Rainer att han varit en skicklig och engagerad chef och att han hävdade sig väl i raden av postmuseichefer. Det är lätt att instämma i det omdömet. Posten, Postmuseum, de filatelistiska organisationerna, Postmusei vänner liksom hans personliga vänner har mycket att tacka Sven Carlin för. Och inte blir han glömd. Han har skrivit in sig i posthistorien genom sin forskning och sitt författarskap. Och säkert är det många fler än jag som förutom de anhöriga har klara och ljusa minnesbilder av Sven – i sitt esse på Postmuseum eller privat bland vänner.